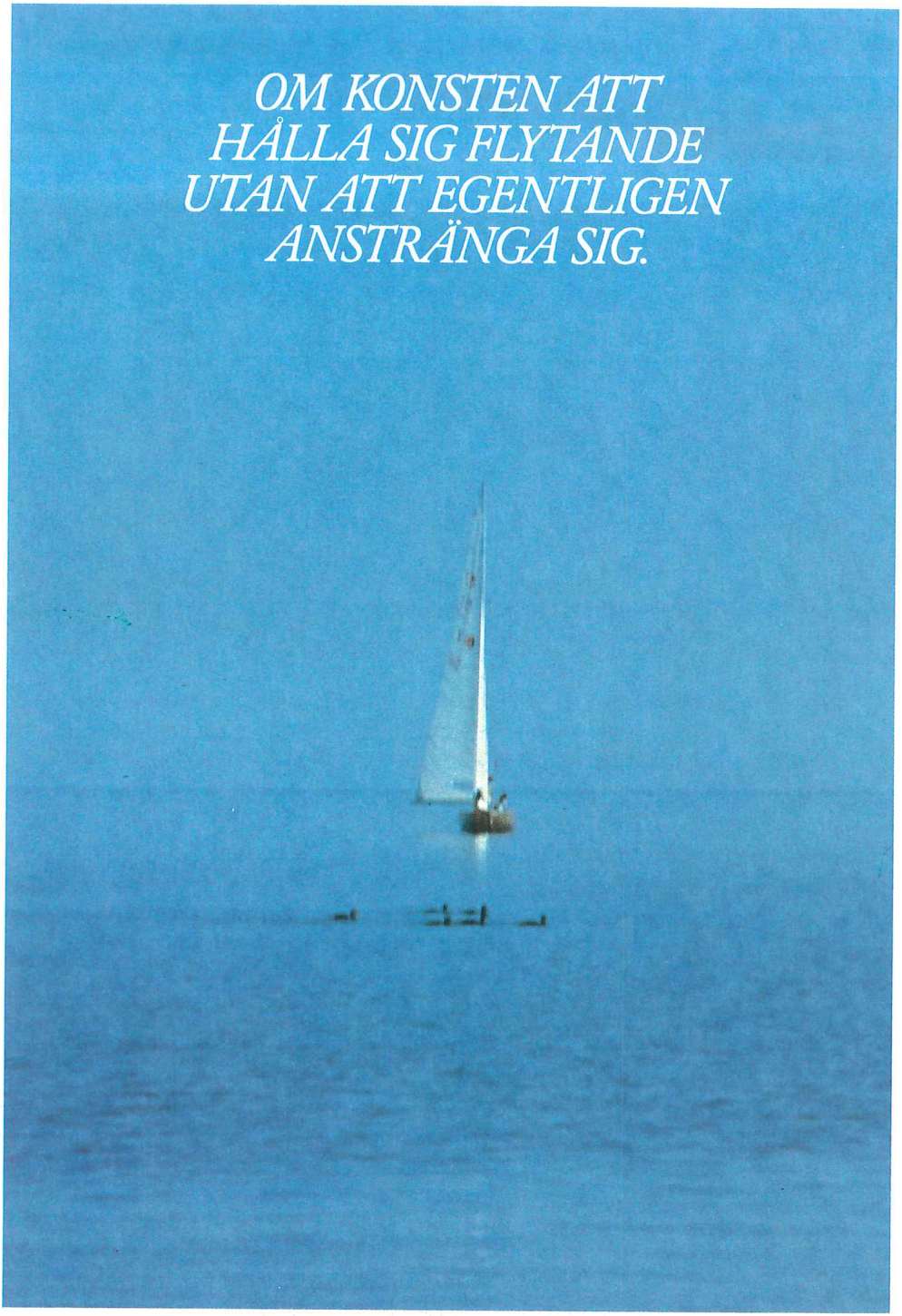
OM KONSTEN ATT
HÅLLA SIG FLYTANDE
UTAN ATT EGENTLIGEN
ANSTRÄNGA SIG.

VAD HÄNDER EGENTLIGEN NÄR DU RAMLAR I VATTNET?

Är du intresserad av båtar, fiske och sjöliv får du räkna med att förr eller senare ramla i vattnet. Eller att någon i ditt sällskap gör det. Många gånger blir det här ofrivilliga doppet bara en lustig epsod. Men tyvärr händer det också att komiken förbyts till tragedi. 1980 omkom 64 människor i olyckor med fritidsbåt.

Med tanke på hur många svenskar som varje sommar tillbringar en stor del av sin fritid i båt är den siffran inte speciellt hög. Flertalet av de omkomna skulle ha klarat sig om de haft flytväst på sig.

Vad hände med dessa 64 människor och vad händer med dig när du ramlar i vattnet? Förutsatt att du inte skadat dig vid fallet eller båthaveriet drabbas du av en chock. Den kan vara olika stark och vara av både psykisk och fysisk karaktär. För personer med svagt hjärta kan chocken vara livshotande. Men även en vältränad idrottsman kan drabbas av panik efter ett par kallsupar. Har du en flytväst på dig, blir det här momentet bara en kort stunds obehag. Sen flyter du säkert och kan börja fundera på vad du ska företa dig. Saknar du flytväst kanske du sjunker direkt.

KYLAN ÄR VÄRST.

Så snart du hamnar i vattnet börjar också avkylningen av kroppen. Ju mindre kläder du har på dig, desto fortare kyls du ner. Och det kan gå fort. Här nedan ser du en tabell på hur länge du klarar dig vid olika vattentemperaturer med och utan kläder.

Tänk också på att ju mer du rör dig, desto mer värme försvinner från kroppen. Därför fyller flytvästen en dubbel uppgift. Den håller dig flytande utan att du behöver röra dig samtidigt som den isolerar mot kylan. Flytvästen och kläderna du har på dig håller kvar ett vattenlager närmast kroppen. Det vattnet värms upp och i viss mån fungerar det hela som den typ av våtdräkt, du sett dykare och brädseglare använda.

FLYTVÄSTEN GER DIG CHANSEN.

Men tro nu inte att flytvästen i sig är någon garanti för att du klarar dig. Vad den gör är att förlänga den tid du kan tillbringa i vattnet. En tidsrymd som varierar med vattentemperatur, hälsotillstånd, fysisk trim och närvaron av andra människor. Men förutsättningen är naturligtvis att du verkligen har flytvästen på dig, så snart du ger dig ut på sjön. För förr eller senare ramlar du förmodligen i. Det har hänt den bäste.

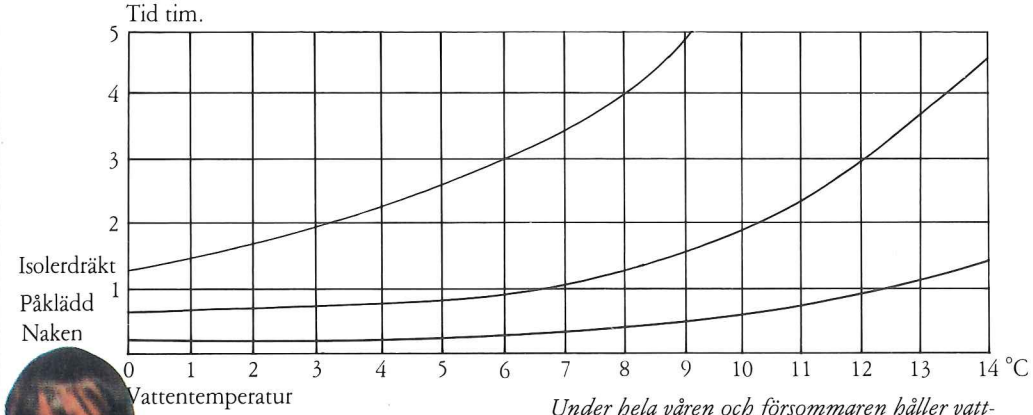

Under hela våren och försommaren håller vattnet låga temperaturer i våra insjöar och längs kusterna. Det ger anledning mana alla båtägare till extra försiktighet. Kurvorna på den här bilden visar hur kort tid man har på sig i det kalla vattnet innan man fryser ihjäl.

ÄVEN PÅ SJÖN ÄR SPRITEN OFTA BOVEN I DRAMAT.

Sorgligt med sant. Av de 64 människor som omkom vid olyckor i fritidsbåt 1980 hade hela 41 sprit i kroppen. Alla som drunknade saknade flytväst.

Den gamla förljugna sjöromantiken om att sprit och båtar hör ihop, tycks vara svår att ta kål på. Människor som aldrig skulle dricka en droppe i samband med bilkörning, tappar omdömet totalt när de kommer ut i båten. Människor som aldrig skulle ta något starkare än juice före lunch, dricker snaps till frukosten och grogg på blanka förmiddagen ute på sjön.

Båten—liten eller stor—blir ett slags alibi för onormal spritkonsumtion.

Kanske beror det här på att många betraktar sjölivet som den sista friheten i ett samhälle med allt fler lagar och förordningar. I båten kan man göra som man vill, ''ta ett järn och vara som en människa''.

Vad det i så fall handlar om, är en missbrukad frihet. Eller en frihet med missbruk. Lagstiftningen om båtonykterhet är nämligen minst lika sträng som den om rattonykterhet. Faktum är, att onykterhet i båt kan medföra böter eller fängelsestraff. Dessutom indragning av körkortet. Men möjligheterna till övervakning är av naturliga skäl begränsade. Och då så...

En annan orsak till att alkoholen alltför ofta är boven i dramat, är den gamla missuppfattningen att spriten ''blåser bort'' på sjön. Rent nonsens, enligt en enig expertis.

I båten, där det ofta ställs större krav på både omdöme och fysisk trim, innebär redan ett par öl ökade säkerhetsrisker. Du tappar snabbt en del av den hälsosamma respekten för sjön. Blir fumligare med åror, tampar och fiskeredskap. Du tappar lätt balansen. Och ramlar du i, kyls du snabbare ner i kallt vatten med sprit i kroppen, eftersom alkoholen drar blodet till de ytligt liggande blodkärlen.

SIFFROR ATT SE NYKTERT PÅ.

Mer än 60 personer drunknade i fritidsbåtolyckor 1980. Ett 40-tal var spritpåverkade.

Nära 100 personer drunknade vid badolyckor, fall från bryggor m m under 1980. Cirka 40 var spritpåverkade.

Det är lätt att överskatta sin egen förmåga, inte minst med sprit i kroppen. Man simmar inte så långt som man tror, speciellt inte med kläderna på. Vattnet är kallt . . .

Det är tragiskt att så många människor omkommer helt i onödan. Flertalet av dem som drunknade skulle ha klarat sig om de haft flytvästen på.

Vårt råd: Avstå från alkohol på sjön och använd alltid flytväst.

FLYTVÄST ÄR EN BILLIG LIVFÖRSÄKRING MEN SJÖVETT GÅR INTE ATT KÖPA.

Ju fler vi blir som tillbringar fritiden på sjön, vare sig det sker i långfärdsbåt eller roddbåt, desto större krav kommer det att ställas på omdöme, kunskap och hänsyn. Eller med ett enda ord: sjövett.

Att alltid bära flytväst på sjön hör till gott sjövett och är en billig livförsäkring. Till sjövett hör också att inte ge sig ut i en bristfällig båt. Och kom då ihåg att på sjön är det ''dom små, små detaljerna som göre't''. En dålig åra, en opålitlig snurra, underdimensionerade, slitna och tilltrasslade tampar kan sluta i rena katastrofen. Vad sorts båt du än färdas i, så se till att den är i trim och att du behärskar den.

Självfallet måste du också känna till de regler som gäller för dig och din båt ute på sjön.

LAGBRYTARE AV BARA FARTEN.

Många av de regler som gäller, har ju sin grund i den hänsyn, vi måste visa varandra för att sjölivet ska flyta friktionsfritt. Hänsyn till yrkessjöfarten, som måste fram och har svårare att manövrera i sund och farleder. Hänsyn till de mindre båtarna och människor på stränder och badplatser i form av vettig hastighet som ger större säkerhetsmarginaler och mindre svall. Gå inte och bli lagbrytare av bara farten. Hänsyn till dem du har ansvaret för som förare av båten genom att du själv tar det försiktigt med spriten ombord. Och ser till att andra också gör det.

Sjövett går inte att köpa, det kommer av erfarenhet.

LYSSNA PÅ VÄDERRAPPORTEN.

Om du lärt dig att lita på båten, så lita aldrig på vädret. Ta för vana att alltid lyssna på en aktuell väderrapport innan du ger dig ut, även om det så är på den fridfulla insjön. Har du radio med dig i båten, ökar dina chanser att få färska rapporter, vädret skiftar väldigt snabbt över och vid vatten. Har du dessutom talat om vart du tänker bege dig och när du väntas hem, sparar du mycken onödig oro och kanske onödiga räddningspådrag.

DITT VIKTIGASTE SJÖPLAGG MÅSTE PROVAS VARJE ÅR.

När båtsporten fick sitt verkliga uppsving för ca 20 år sedan var det inte mycket bevänt med flytvästarna. Förr var flytvästarna otympliga och obekväma och hindrade rörelsefriheten.

Nu är läget helt annorlunda. Den flytväst du köper idag är lätt och bekväm, har ofta en snygg design och finns i en mängd varianter för olika användningsområden.

Man skiljer mellan två olika typer av flytvästar: räddningsväst och flytplagg.

Räddningsvästar är så utformade att den som bär en sådan automatiskt flyter i ryggläge, med mun och näsa ovanför vattenytan. Den som inte kan simma (och det kan bara halva svenska folket) och givetvis alla barn bör ha räddningsväst.

Flytplagg kallas andra typer av flytvästar som inte klarar att vända kroppen i ryggläge i vattnet, men som ändå ger en tillfredsställande flythjälp.

ALLTID BILBÄLTE I BILEN, ALLTID FLYTVÄST PÅ SJÖN.

Eftersom man aldrig vet när det kan hända en olycka, gör det till en vana att alltid ha flytvästen på — precis som det blivit en vana att alltid ha bilbältet på i bilen.

Så snart du kommer åt, prova flytvästen i vattnet, så att du får känna hur den fungerar. Ju mer du vet om vad som händer, om du hamnar i vattnet vid en olycka, desto lättare är det att hålla paniken borta. Glöm inte heller Konsumentverkets råd att regelbundet kontrollera flytvästens flytegenskaper, kondition och passform.

KONTROLLERA EN GÅNG TILL ATT DU FÅR RÄTT STORLEK.

Det är viktigt att flytvästen inte är för stor. Det kan hända allvarliga olyckor med barn som får flytvästar ''att växa i''. Eller för liten så att den inte klarar din vikt. Idag finns flytvästar i en hel rad olika specialutföranden. Välj den du trivs med och använd den.

TREVLIG SOMMAR.

SJÖSÄKERHETSRÅDET

En broschyr utgiven av Sjösäkerhetsrådet och Systembolaget. Vid förfrågningar skriv eller ring till Sjösäkerhetsrådet, Box 27312, 102 54 Stockholm, tel 08/63 05 40.

Falkenbergs Tryckeri AB 81 563

Ervaco